

5. Гавриш Н. Інновації в організації мовленнєвої роботи з дошкільниками. *Інноваційні технології в дошкільній освіті*. 2021. № 4. С. 67–70.

Смолюк Іван

доктор педагогічних наук, професор Волинського національного університету імені Лесі Українки

Смолюк Артем

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Інклюзія – це філософія, ставлення і практика, підкріплені політикою, що забезпечує в певній мірі реалізацію права на освіту дітей з особливими потребами.

Повне, насичене й змістовне життя із можливостями, стосунками та різноманітним досвідом – ось що пропонує інклюзія [5, с. 17].

Проте чіткого рецепту її впровадження не існує. Щоб діти з обмеженими можливостями могли отримати максимум користі у соціальному, академічному й фізичному планах, в першу чергу необхідно пам'ятати про унікальність кожної дитини. Інклюзія всіх дітей у систему масової освіти є важливим кроком на шляху до побудови суспільства, що визнає та приймає людські відмінності [6].

Для розбудови інклюзивного закладу із середовищем підтримки потрібно зробити його фізично доступним, надати можливості для оптимальної освіти і набуття соціального досвіду. Необхідно також створити клімат поваги і піклування, що сприятиме всебічному розвитку дітей. Без цього не може йтися про повноцінну участь і справедливі умови для освіти, на які ці діти заслуговують нарівні з ровесниками. Слід зауважити, що тільки фізична інклюзія не може забезпечити досягнення цілей цього підходу. Адже

справжня інклюзія – це ситуація, коли діти з обмеженими можливостями інтегровані у фізичному, академічному та соціальному планах до колективу однолітків із типовим розвитком.

Дослідження показують, що самого зарахування таких дітей до інклюзивної групи недостатньо. Для успішної реалізації моделі вихователі мають планувати навчальний процес, модифікувати його зміст і методику навчання. Модифікація й адаптація навчального змісту і підходів до його подання є передумовою задоволення потреб розмаїтого дитячого колективу.

Важливими характеристиками інклюзивних закладів є навчальна, соціальна та фізична інклюзія, які мають бути гармонізованими [1, с. 10 –14].

Важливим чинником стає не тільки те, які професійні функції має виконувати особа, а й те, чим вона здатна володіти для успішного їх виконання.

До найактуальніших проблем успішної реалізації інклюзивної освіти належать питання компетентності педагога. Сучасні вчені в галузі педагогіки виділяють у структурі професійної компетентності вихователя такі складові: знання, уміння, ставлення, – вони дають змогу особистості ефективно виконувати професійні функції відповідно до встановлених стандартів [3, с. 54].

Педагоги мають оволодіти базовими знаннями та навичками, необхідними для успішної роботи з дітьми з особливими потребами у закладах дошкільної освіти.

До таких знань та навичок, як показує дослідження, належать:

1. Ознайомитися з соціальним, культурним, філософським, історичним та педагогічним обґрунтуванням залучення дітей із особливими освітніми потребами до навчання у закладах дошкільної освіти.

2. Аналізувати, яким чином на процес залучення дітей із особливими потребами впливає педагогічний і життєвий досвід вихователів, а також їхнє розуміння принципів навчання дітей. Такий аналіз допомагає педагогам краще зрозуміти, як їхня взаємодія з дітьми, соціальне і фізичне середовище,

відображаються на розвиткові дітей, їхній поведінці та навчальних досягненнях.

3. Вміти визначати, оцінювати і створювати сприятливе освітнє середовище для дітей із різними потребами.

4. Зрозуміти важливість цілеспрямованого залучення до роботи з дітьми членів родин; знати методи залучення родин до активного навчання і виховання дітей з особливими потребами; набути навичок, необхідних для встановлення ефективних партнерських стосунків із родинами.

5. Вивчити основні принципи і стратегії колективної командної роботи. Розуміти важливість співпраці педагогів, батьків і фахівців, стати активними членами команди. Вони повинні оволодіти вміннями колективно приймати рішення, вирішувати проблеми, залагоджувати конфлікти. Такий підхід забезпечує прийняття якісніших рішень, ніж у випадку самостійної роботи вихователя.

6. Навчитися спостерігати за дітьми та оцінювати їх розвиток під час звичних, повсякденних занять.

7. Вивчити вплив різних видів порушень на процеси навчання і розвиток дитини.

8. Навчитися адаптувати навчальні плани, методики, матеріали та середовище відповідно до специфічних потреб дітей-інвалідів.

9. Опанувати сучасні педагогічні підходи і методики, що дають змогу задовольнити навчальні потреби всіх дітей. Дуже важливо, щоб усі діти почувалися повноправними і цінними членами колективу.

10. Навчитися створювати у групі демократичне навчальне середовище, яке сприяє налагодженню дружніх стосунків і формуванню колективу.

Однак дослідження засвідчує, що не всі педагоги відразу опановують ці професійні функції. Інклюзія – це не просто процес навчання дітей і виділення необхідних ресурсів. Він також пов'язаний із проблемою особистісного розвитку [4, с. 199].

Наявність знань, умінь та навичок педагога – одна з важливих складових у підготовці до роботи, однак провідну роль також займають певні ставлення.

Важливо, аби керівництво закладів дошкільної освіти здійснювало кроки, спрямовані на позитивне ставлення вихователів до дітей із порушеннями розвитку і до інклюзивної освіти. Відомо, що від ставлення вихователів до дітей із особливими потребами в інклюзивних групах безпосередньо залежить, чи будуть ці діти прийняті однолітками, чи почуватимуться вони менш самотніми, чи зможуть зберегти свою самооцінку [2].

Отже, інтеграція дітей із різним рівнем здібностей у всі сфери життя передбачає: надання підтримки дітям із тим, щоб вони могли навчатися якомога успішніше, долучатися до всіх сфер колективного життя та робити свій внесок у нього; створення та реалізацію програм навчання на основі науково-обґрунтованих методів для задоволення різноманітних освітніх потреб дітей; вагома участь дитини в різних видах навчальної діяльності на заняттях, до яких вона долучається разом із однолітками на своєму індивідуальному рівні; формування вмінь і навичок для навчання впродовж усього життя; застосування різних методів і підходів для забезпечення навчальних потреб дітей; координацію послуг і співпрацю фахівців.

Список використаних джерел

1. Бондар В. Інклюзивне навчання як соціально-педагогічний феномен. *Рідна школа*. 2011. № 3. С. 10–14.
2. Ворон М. В., Найда Ю. М. Інклюзивна освіта: українські реалії. *Підручник для директора*. 2006. №4.
3. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка / під ред. В. І. Бондаря, В. В. Засенка. Київ, 2004.
4. Захарчук М. Є. Інклюзивне навчання як актуальна модель сучасної системи української освіти: зб. матеріалів доп. учасн. III Українського педагогічного конгресу. Львів, 2010. С. 199.
5. Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навч.-метод. посібник / за заг. ред. Л. І. Даниленко. Київ, 2007. С. 17
6. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. Київ: Самміт-книга, 2009. 272 с.